

การสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2539

Tourists' Expenditure Survey 1996

เพ็ญแข แสงแก้ว, ชินะพงษ์ บำรุงทรัพย์, สุเมธ สมภักดี,
นวลจันทร์ อินทวิชะ และแสงหล้า ชัยมงคล*

บทคัดย่อ

โครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2539 มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาโครงสร้างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย และนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจากการสำรวจด้วยตัวอย่าง แบบ Quota Soupling ด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 12,000 ราย และนักท่องเที่ยวคนไทย 3,000 ราย

ผลการสำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทยในปี 2539 ประมาณ 3,706.03 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 0.34 โดยที่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าซื้อของ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38.1 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ค่าพาหนะ ค่าท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางไปต่างประเทศประมาณ 5,650.50 บาท ต่อคนต่อวัน ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นการซื้อของ คิดเป็นประมาณร้อยละ 42.27 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าท่องเที่ยว/เดินทาง ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง และอื่นๆ ตามลำดับ

รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2539 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 219,364.42 ล้านบาท ขณะที่รายจ่าย จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ ปี 2539 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 105,620.91 ล้านบาท หรือคิดเป็นมูลค่าของดุลการท่องเที่ยวเท่ากับ 113,743.51 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2538 เพียงร้อยละ 6.42 เท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบดุลการท่องเที่ยวช่วงปี 2537-2538 จะพบว่า ดุลการท่องเที่ยวปี 2538 เพิ่มขึ้นจากปี 2537 ถึงร้อยละ 48.4 แต่ดุลการท่องเที่ยวปี 2539 เพิ่มขึ้นจากปี 2538 เพียงร้อยละ 6.42 เท่านั้น ถ้าหากแนวโน้มยังคงเป็นเช่นนี้ ในอนาคตประเทศไทยอาจจะเสียดุลการท่องเที่ยว ดังนั้นรัฐควรจะหามาตรการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น และควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก และให้ความสนใจต่อความปลอดภัย ความสะอาด ศิลปวัฒนธรรมไทย สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

* ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างกว้างขวาง ในทุกระดับภูมิภาคของโลก มีผลทำให้รายได้และรายจ่ายจากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2535-2538 รายจ่ายจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 40,556 ล้านบาท ในปี 2535 มาเป็น 83,948 ล้านบาท ในปี 2538 หรือเพิ่มขึ้นเป็น 2.07 เท่าของปี 2535 ในขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นเพียง 0.549 เท่าของปี 2535 กล่าวคือ เพิ่มขึ้นจาก 123,135 ล้านบาท ในปี 2535 มาเป็น 190,765 ล้านบาท ในปี 2538 แสดงให้เห็นว่า อัตราการเพิ่มของดุลการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทยและนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ ตลอดจนดุลการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อที่จะได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมธุรกิจประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตลาดยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและระดับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและระดับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาดุลการท่องเที่ยวของประเทศไทย
4. เพื่อพยากรณ์ดุลการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2540

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourists) หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้พำนักอาศัยถาวรในราชอาณาจักรไทยที่เดินทางมาประเทศไทยเพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ เล่นหรือดูกีฬา ประกอบพิธีทางศาสนา หรือประกอบภาระกิจใด ๆ โดยไม่ได้รับค่าจ้างในการประกอบภาระกิจนั้น จากผู้ใดในประเทศไทย และต้องพำนักอยู่ในประเทศไทยแต่ละครั้งไม่เกิน 90 วัน

นักท่องเที่ยวคนไทย (Thai Tourists) หมายถึง คนไทยหรือคนต่างด้าวที่พำนักอาศัยถาวรในราชอาณาจักรไทย ที่เดินทางไปต่างประเทศเพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ เล่นหรือดูกีฬา ประกอบพิธีทางศาสนา หรือประกอบภาระกิจใด ๆ โดยไม่ได้รับค่าจ้างในการประกอบภาระกิจนั้นจากผู้ใดในต่างประเทศ และต้องพำนักอยู่ในต่างประเทศแต่ละครั้งไม่เกิน 90 วัน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

(1.1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย จำนวนนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ จำนวนวันพักเฉลี่ยที่นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศพักในประเทศไทย และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งรวบรวมได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(1.2) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว ระดับและโครงสร้างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดบริการนำเที่ยว และค่าที่พักในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 ชุด คือ (1) แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (2) แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวคนไทย (3) แบบสอบถามค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ สำหรับการจัดบริการของบริษัทนำเที่ยว และ (4) แบบสอบถามค่าที่พักในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ

2. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยในปี 2539 และกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศในปี 2539

3. การสุ่มตัวอย่างและการกำหนดจำนวนตัวอย่างนักท่องเที่ยว

(3.1) สุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จำนวน 12,000 ราย โดยกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ ตามสัดส่วนประชากรของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศนั้นๆ ต่อจำนวนประชากรของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งหมด

(3.2) สุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 3,000 ราย

(3.3) สุ่มตัวอย่างและการกำหนดจำนวนบริษัทนำเที่ยว เพื่อสำรวจค่าใช้จ่ายในการจัดนำเที่ยว โดยแบ่งบริษัทนำเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบริษัทนำเที่ยวขนาดใหญ่ (มีพนักงานมากกว่า 50 คน ขึ้นไป) บริษัทนำเที่ยวขนาดกลาง (มีพนักงาน 25-50 คน) และบริษัทนำเที่ยวขนาดเล็ก (มีพนักงาน น้อยกว่า 25 คน) และทำการสุ่มตัวอย่างบริษัทนำเที่ยวจากแต่ละกลุ่มบริษัทนำเที่ยว จำนวนกลุ่มละ 10 บริษัท รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 บริษัท

4. สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

(4.1) สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สนามบิน 4 แห่ง คือ สนามบินดอนเมือง เชียงใหม่ ภูเก็ต และหาดใหญ่ และด่านตรวจคนเข้าเมือง 2 ด่าน คือ ด่านตรวจคนเข้าเมือง อ. สะเดา จ. สงขลา และด่านตรวจคนเข้าเมือง จ. หนองคาย

(4.2) สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายในการจัดนำเที่ยว ได้แก่ บริษัทนำเที่ยวในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต หาดใหญ่ และหนองคาย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและนักท่องเที่ยวคนไทย ในช่วงเดือนมิถุนายน-ธันวาคม 2539 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 7 เดือน

6. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

(6.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวปี 2539 ใช้สถิติ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย

(6.2) การประมาณรายได้ที่ได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทยในปี 2539 โดยคำนวณจาก จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด $\times$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน $\times$ จำนวนวันพักเฉลี่ย

ค. การพยากรณ์ดุลการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2540 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อนุกรมเวลาของ Box-Jenkins ในการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว และจำนวนวันพักเฉลี่ย และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ Stepwise Regression ในการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน

สมการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ คือ

$$\hat{Y}_t = -769.871913 - 0.450787 Y_{t-1} + 38.876176 X_{1t} + 11.210879 X_{2t} - 224.603165 X_{3t}$$

โดยที่ $\hat{Y}_t$ = ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่พยากรณ์ได้ ในปีที t (บาท)

Y_{t-1} = ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน ของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในปีที t-1 (บาท)

X_{1t} = ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคของประเทศไทย ในปีที t (2529=100)

X_{2t} = ราคาน้ำมันดิบในปีที t (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล)

X_{3t} = ตัวแปรดัมมี่ มีค่า = 1 ถ้าปีที t เกิดสงคราม (ปี 2534 เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย)

และ = 0 ถ้าปีที t ไม่เกิดสงคราม

สมการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ของนักท่องเที่ยวคนไทย คือ

$$\hat{Y}_t = -5271.828368 + 70.215939X_t$$

โดยที่ $\hat{Y}_t$ = ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ
ที่พยากรณ์ได้ใน ปี t หน่วยเป็นบาท

X_t = ดัชนีผู้บริโภคของประเทศไทย ปี t (2529 = 100)

ผลการวิเคราะห์

1. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

(1.1) ลักษณะทั่วไป

ในปี 2539 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 7,192,145 ราย โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 3.46 และตลาดหลักของการท่องเที่ยวประเทศไทย ปี 2539 ได้แก่ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออก ซึ่งมีส่วนแบ่งของตลาดร้อยละ 62.8 รองลงมาได้แก่ประเทศในกลุ่มยุโรป อเมริกา เอเชียใต้ โอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตามลำดับ โดยที่นักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียเดินทางเข้ามาประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 14.7) รองลงมาได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี จีน ไต้หวัน สิงคโปร์ ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวยระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทยในปี 2539 จะพักอยู่นานประมาณ 8.23 วัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.6) เดินทางมาด้วยตนเอง นอกนั้นเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเองจะพักอยู่ในประเทศไทยประมาณ 9 วัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวจะพักอยู่นานประมาณ 7 วัน นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน รองลงมาเพื่อทำธุรกิจ และมาประชุม ตามลำดับ

(1.2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน

นักท่องเที่ยวยระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทยใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,706.02 บาท โดยที่ นักท่องเที่ยวที่ เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวจะใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันสูงกว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง กล่าวคือ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,933.23 บาท และ 3,566.51 บาท ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวยที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางจะใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากที่สุด รองลงมาได้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก แอฟริกา โอเชียเนีย อเมริกา และยุโรป นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยเพื่อทำธุรกิจจะใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประชุม และอื่น ๆ

ถ้าพิจารณาโครงสร้างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จะพบว่าค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 37.99 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด) เป็นค่าซื้อของ รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและค่าเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ค่าพาหนะ ค่าท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยบริษัทนำเที่ยวจะใช้จ่ายในการซื้อของสูงถึงร้อยละ 43.6 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเองจะใช้จ่ายในการซื้อของประมาณร้อยละ 34.6

ตาราง 1 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วันของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปี 2538-2539 จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ปี 2538		ปี 2539	
	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ค่าที่พัก	1,051.78	28.48	736.45	19.87
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	592.37	16.04	545.61	14.72
ค่าบริการท่องเที่ยว	169.25	4.58	208.75	5.63
ค่าพาหนะเดินทางในประเทศ	215.28	5.83	222.74	6.01
ค่าซื้อของ	1,083.00	29.32	1,407.87	37.99
ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง	431.48	11.68	372.90	10.06
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	150.25	4.07	211.70	5.71
รวม	3,693.41	100.0	3,706.02	100.00

(1.3) รายได้จากการท่องเที่ยว

รายได้จากการท่องเที่ยวคำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย $\times$ จำนวนวันพักเฉลี่ย $\times$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ซึ่งในปี 2539 คำนวณรายได้จากการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น 219,364 ล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 14.99

ตาราง 2 เปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2535-2539

ปี	จำนวน นักท่องเที่ยว	จำนวนวัน พักเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/ คน/วัน(บาท)	รายได้ (ล้านบาท)
2535	5,136,443	7.06	3,395.58	123,135
	(+0.97%)	(-0.42%)	(+22.46%)	(+23.13%)
2536	5,760,533	6.94	3,196.80	127,802
	(+12.15%)	(-1.70%)	(-5.85%)	(+3.79%)
2537	6,166,496	6.98	3,373.70	145,211
	(+7.05%)	(+0.58%)	(+5.53%)	(+13.62%)
2538	6,951,566	7.43	3,693.41	190,765
	(+12.73%)	(+6.45%)	(+9.48%)	(+31.37%)
2539	7,192,145	8.23	3,706.02	219,364
	(+3.46%)	(+10.77%)	(+0.34%)	(+14.99%)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว

2. นักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ

(2.1) ลักษณะทั่วไป

ในปี 2539 มีนักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางไปต่างประเทศจำนวนทั้งสิ้น 1,845,244 คน ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 1.37 นักท่องเที่ยวคนไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.1) เดินทางไปต่างประเทศด้วยตนเอง และเดินทางไปเยือนประเทศในเอเชียตะวันออกมากที่สุด (ร้อยละ 78.0) รองลงมาได้แก่ ยุโรป โอเชียเนีย อเมริกา ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ และแอฟริกาตามลำดับ โดยจะเดินทางไปประเทศมาเลเซียมากถึงร้อยละ 21.1 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ประเทศฮ่องกง และสิงคโปร์ ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศจะพักอยู่ในต่างประเทศเฉลี่ยประมาณ 10.13 วัน โดยที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวจะพักอยู่ในต่างประเทศเฉลี่ยประมาณ 8 วัน ขณะที่นักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปเองจะพักเฉลี่ยประมาณ 12 วัน และนักท่องเที่ยวคนไทยส่วนใหญ่ที่เดินทางไปต่างประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน รองลงมาเพื่อศึกษา/ดูงาน ประชุม/สัมมนา และอื่น ๆ ตามลำดับ

ตาราง 3 ประเทศที่นักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางไปเยือน

ลำดับ	ประเทศ	จำนวน นักท่องเที่ยว	ร้อยละ
1	มาเลเซีย	388,526	21.1
2	ฮ่องกง	276,682	15.0
3	สิงคโปร์	271,736	14.8
4	ไต้หวัน	109,100	5.9
5	จีน	107,071	5.8
6	ญี่ปุ่น	88,267	4.8
7	สหรัฐอเมริกา	66,135	3.6
8	ออสเตรเลีย	63,311	3.4
9	ลาว	55,113	3.0
10	เยอรมัน	39,736	2.2
11	อื่นๆ	379,567	20.4
รวมทั้งหมด		1,845,244	100.0

(2.2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางไปต่างประเทศประมาณ 5,650.50 บาท โดยที่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเอง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มนี้มี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 6,164.63 และ 5,348.40 บาท ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าซื้อของ รองลงมาได้แก่ค่าที่พัก ค่าอาหาร/เครื่องดื่ม ค่าพาหนะ/ค่าบริการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงและอื่นๆ

ตาราง 4 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วันของนักท่องเที่ยวคนไทย ปี 2538-2539 จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ปี 2538		ปี 2539	
	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ค่าที่พัก	824.69	21.06	1,114.08	19.72
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	653.36	11.25	730.05	12.92
ค่าพาหนะ/ค่าบริการท่องเที่ยว	930.47	7.98	556.97	9.86
ค่าซื้อของ	2,027.02	47.06	2,388.69	42.27
ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง	576.44	8.37	522.85	9.25
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	282.97	4.28	337.85	5.98
รวม	5,294.95	100.0	5,650.50	100.00

(2.3) รายจ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทย

รายจ่ายจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ ปี 2539 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 105,620.91 ล้านบาท ซึ่งอัตราการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายจากการท่องเที่ยวในช่วงปี 2538-2539 สูงขึ้นกว่าช่วงปี 2537-2538 ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในช่วงปี 2538-2539 รายจ่ายจากการท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 25.82 แต่ในช่วงปี 2537-2538 รายจ่ายจากการท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.63

ตาราง 5 เปรียบเทียบรายจ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทยที่ใช้ในต่างประเทศ ในช่วงปี 2535-2539

ปี พ.ศ.	นักท่องเที่ยว (คน)	วันพักเฉลี่ย (วัน)	ค่าใช้จ่าย/คน/วัน (บาท)	รวมรายจ่าย (ล้านบาท)
2535	1,128,660	8.46	3,740.35	40,556.03
	(+ 26.42 %)	(+ 0.36 %)	(-0.89 %)	(+ 25.65 %)
2536	1,539,609	8.45	4,098.08	53,314.78
	(+ 20.13 %)	(- 0.12 %)	(+ 9.56 %)	(+ 31.46 %)
2537	1,680,772	9.37	4,650.10	73,233.65
	(+ 9.17 %)	(+10.89 %)	(+ 13.47 %)	(+37.36 %)
2538	1,820,254	8.71	5,294.95	83,948.32
	(+ 8.30 %)	(- 7.04 %)	(+ 13.87 %)	(+ 14.63 %)
2539	1,845,244	10.13	5,650.50	105,620.91
	(+1.37%)	(+16.30%)	(+6.71%)	(+25.82%)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว

3. คุณการท่องเที่ยว ปี 2539

ในปี 2539 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่า 219,364.42 ล้านบาท และรายจ่ายจากนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศคิดเป็นมูลค่า 10,562.91 ล้านบาท จึงทำให้คุณการท่องเที่ยวประเทศไทยเกินดุลประมาณ 113,743.51 ล้านบาท และมูลค่าของคุณการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2539 เพิ่มขึ้นจากปี 2538 เพียงร้อยละ 6.4 เท่านั้น แต่ถ้าหากเปรียบเทียบในช่วงปี 2537-2538 จะพบว่า คุณการท่องเที่ยวปี 2538 เพิ่มขึ้นจากปี 2537 ถึงร้อยละ 48.4 แสดงว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของคุณการท่องเที่ยวลดลงค่อนข้างมาก

ตาราง 6 คุณการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2535-2539 (หน่วยล้านบาท)

ปี	รายได้ทั้งหมด	รายจ่ายทั้งหมด	คุณการท่องเที่ยว
2535	123,134.89	40,556.00	82,579.00
	(+23.13%)	(+25.65%)	(+21.93%)
2536	127,801.83	53,315.00	74,487.00
	(+3.79%)	(+31.46%)	(-9.80%)
2537	145,211.05	73,234.00	71,977.00
	(+13.62%)	(+37.36%)	(-3.37%)
2538	190,765.25	83,948.32	106,816.93
	(+31.37%)	(+14.63%)	(+48.40%)
2539	219,364.42	105,620.91	113,743.51
	(+14.99%)	(+ 25.82%)	(+6.42%)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว

4. การพยากรณ์คุณการท่องเที่ยว ปี 2540

จากการพยากรณ์รายได้ และรายจ่ายจากการท่องเที่ยว ปี 2540 เพื่อนำมาพยากรณ์คุณการท่องเที่ยว ปี 2540 พบว่า ค่าพยากรณ์รายได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปี 2540 เท่ากับ 265,571 ล้านบาท และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศในปี 2540 เท่ากับ 121,964 ล้านบาท ดังนั้นค่าพยากรณ์คุณการท่องเที่ยวปี 2540 จึงเท่ากับ 143,607 ล้านบาท

ตาราง 7 ค่าพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนวันพักเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน และรายได้-รายจ่าย จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและนักท่องเที่ยวคนไทยปี 2540

ข้อมูล	ค่าพยากรณ์ ปี 2540	
	นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ	นักท่องเที่ยวคนไทย
จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	7,632,140	1,873,370
จำนวนวันพักเฉลี่ย (วัน)	8.23	10.13
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน (บาท)	4,227.99	6,426.85
รายได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (ล้านบาท)	265,571	-
รายจ่ายของนักท่องเที่ยวคนไทย (ล้านบาท)	-	121,964

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นจากปีก่อน ควรมุ่งเน้นที่ประเทศที่เป็นตลาดหลักสำคัญ เพราะถ้าหากนักท่องเที่ยวจากประเทศที่เป็นตลาดหลักลดลงไปในอัตราเพียงเล็กน้อยก็จะมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงไปมาก ซึ่งจะมีผลทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง
2. จะต้องหามาตรการจูงใจให้นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น และเมื่อมาประเทศไทยแล้วควรที่จะหาวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ใช้จ่ายในแต่ละวันให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ทั้งนี้ควรคำนึงถึงคุณภาพของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยด้วย โดยควรจะเน้นการจูงใจนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่สูงอายุ จะใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น และลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียในด้านอื่นตามมา
3. ในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวนั้น ควรหาวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามแหล่งต่างๆมากขึ้น เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจะสูงขึ้นถ้านักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวหลายแหล่งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไป ดังนั้น ควรที่จะเร่งสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมให้มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดความสนใจแต่ยังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ควรจะพยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวคนไทยนิยมท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มดุลการท่องเที่ยงให้สูงขึ้น เพราะถ้า

จำนวนนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศยังคงสูงขึ้นเรื่อย ๆ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวคนไทยในต่างประเทศสูงขึ้นทุกปีเช่นนี้ ในอนาคตประเทศไทยอาจเสียดุลการท่องเที่ยวได้ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวคนไทยสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.1 ต่อปี ในขณะที่อัตราเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศสูงขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 4.3 ต่อปี และวิธีการหนึ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวคนไทยไปใช้จ่ายในต่างประเทศน้อยลงคือ ควรเร่งรณรงค์ปลูกฝังทัศนคติให้นักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศตระหนักถึงผลเสียของการใช้จ่ายซื้อของในต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเสียดุลการท่องเที่ยวได้ในอนาคต และควรอาศัยสื่อมวลชนช่วยรณรงค์ในการปรับเปลี่ยนค่านิยม ทัศนคติ ให้นักท่องเที่ยวไทยหันมานิยมท่องเที่ยวในประเทศให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2525-2539. รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (มกราคม 2525 - ธันวาคม 2539)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2532. สรุปผลการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2532. (เอกสารโรเนียว)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2534. สรุปผลการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2534. (เอกสารโรเนียว)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2536. สรุปผลการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2536. (เอกสารโรเนียว)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2536. สรุปผลการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2536. (เอกสารโรเนียว)
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534. โครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2533.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536. โครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2535.
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 2535. อนาคตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. 2536. การลำดับความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537. โครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2538.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. 2538. โครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวปี 2538.
- สมาคมเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2539. ทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2539 การท่องเที่ยว. เอกสารทางวิชาการประกอบการสัมมนา ทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2539. กทม. : บริษัท เอส.เอ็ม. เซอร์คิตเพรส จำกัด .
- Tourism Authority of Thailand. 1993. Thailand Tourism Statistical Report 1992. Bangkok : Prayurawong Printing.
- Tourism Authority of Thailand. 1995. Thailand Tourism Statistical Report 1994. Bangkok : AP-Graphic Design & Printing Co., LTD.
- Tourism Authority of Thailand. 1997. Thailand Tourism Statistical Report 1996.

Tourists' Expenditure Survey 1996

Penkhae Saengkaew, Chinnapong Bumrungsup, Sumet Sompakdee,

Nuanchan Intaravicha, Saenglha Chaimongkol*

*Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Rangsit Campus, Pathumthani 12121

Abstract

The main objective of the Tourists' Expenditure Survey Project for 1996 was to study the expenditure structure of tourists as well as that of out-going tourists. In addition to the data from the Immigration Department and the Tourism Authority of Thailand, data from sampling survey and interviews were also conducted from 12,000 international tourists and 3,000 Thai tourists.

Research findings revealed that in-coming tourists spent an average of Baht 3,706.02 per head per day, an increase of 0.34 percent from 1995. Shopping shared the highest portion of total spending or 37.99 percent followed by accommodation, food & beverage, entertainment, local-transportation, sightseeing and others, respectively.

In 1996, the average expenditure of out-going tourists was about Baht 5,650.50 per head per day and the average stay abroad was 10.13 days. Most expenditure portion was shopping which shares 42.27 % followed by accommodation, food & beverage, sightseeing local transportation, entertainment, and others, respectively.

The total revenue in tourism of Thailand in 1996 was approximately Baht 219,364.42 millions while the total expenditure of out-going tourists was Baht 105,620.91 millions or a balance gain of Baht 113,743.51 millions, an increase of 6.42 percent from the previous year.

In 1995, the balance gain in tourism had increased 48.4 percent when compared with the figures of 1994. But in 1996, it increased only 6.42 percent when compared with the year 1995. If this trend remains unchanged, there will be a balance deficit in tourism in the future. It is therefore essential that the Royal Thai government should take immediate measures to plan to promote quality in-coming tourists to visit Thailand in a greater number. Tourist spots should be improved, better facilities should be provided, with special attention on safety, cleanliness, Thai culture, traffic, hygienic and environmental conditions in all places of attraction in order to attract more and more tourists in the future.